

תקצירי ההרצאות - כנס אייזק ישראל

איכות הסביבה

גורמים מאפשרים וגורמים חוסמים בסביבת משתמשי התת"ח

5-15.7.21

קבוצת 'בנייה'

בעז גנץ- קלינאי תקשורת. אליסון מרבין- מרפאה בעיסוק. בית ספר פסיפס - מודיעין

השנה קיימנו קבוצת 'בנייה' לאחר תכנון וחשיבה על תחומי העניין שלנו - ומתוך רצון לעורר סקרנות ועניין גם בקרב התלמידים. זוהי קבוצה המשלבת כישורים מתחומי התקשורת וריפוי בעיסוק. למדנו על חומרי בנייה שונים, והתמקדנו בעץ כחומר הגלם איתו נעבוד. התלמידים קיימו הצבעה דמוקרטית ודיון סביב רהיט אותו הם בחרו לבנות. במהלך השנה ניתן דגש על תקשורת ועבודה עצמאית והדדית. התלמידים מדדו, שרטטו, ניסרו, קדחו, ליטשו הבריגו וצבעו. בכל שבוע מונה תלמיד/ה לתפקיד מנהל העבודה אשר נדרש לפקח ולסייע במידת הצורך. נלקחו בחשבון כללי בטיחות עקב השימוש בכלי עבודה וחומרים אשר מצריכים זהירות. נעשה שימוש בלוח תקשורת אשר הורחב במהלך השנה.

שינוי סביבה באמצעות עבודה אינטגרטיבית מבט דרך מודל AMBIT לעבודה משותפת

המציגים- אדהם מסאלחה, סעיד עודה ונעמה כהן נבו. בית ספר אלרואא, מנשיית זבדה.

בשנתיים האחרונות, אנחנו בבית הספר אלרואא, עוברים תהליך של הרחבת השימוש באמצעי תקשורת תומכת וחליפית ויצירת סביבות המקדמות שיח תקשורת עם וללא אמצעי התקשורת.

התהליך מתמקד במעבר משיטות עבודה פרטניות לשיטות עבודה אינטגרטיביות ובחינת שיטות אלו. ביצרת שפה משותפת והעמקת הידע בתחום התת"ח וביצירת סביבות חדשות בבית הספר בהן התלמידים יוכלו להיות שותפי שיח פעילים. בהרצאה נעזר במודל ה-AMBIT- כדי לבחון את התהליך ואת הדרכים להמשכותו.

"סביבת תת"ח מעודדת שיח".

שיר קליין אברהם- קלינאית תקשורת בגני הילדים של עמותת "שלוח".

טובי פיקרש- קלינאית תקשורת בגני הילדים של עמותת "שלוח".

בעמותת "שלוח" התמקדנו בשיפור תנאי הסביבה בגן המעודדים תקשורת ושיחה בין ילדים ואנשי הצוות וכן בין הילדים עצמם. על מנת ליצור סביבה מאפשרת תקשורת השתמשנו במגוון אמצעים:

1. לוחות ליבה המכילים מגוון של סמלים המשמשים לצרכים הבסיסיים של הגן-מקומות, ילדים, מילים חברתיות וכדומה.
2. לוחות נושא לפי הנושאים הנלמדים בגן- לוח משחק סימבולי, לוח נושא ליד פינת המפגש וכדומה.
3. מחזיקי מפתחות הכוללים מגוון סמלים המותאמים לצרכי הגן הן מבחינת כמות הסמלים והתוכן המובע (פתרון בעיות, תיאור חוויה, רגשות וכו'). כל איש צוות מסתובב עם מחזיק המפתחות עליו על מנת לאפשר תקשורת בכל עת.

ליצירת סביבה אחידה המעודדת שיח ותקשורת בגן יתרונות רבים. הסמלים והתכנים משותפים ומוכרים לכל ילדי הגן (בשונה מעזרי תת"ח אישיים), הלוחות זמינים כל היום לכל הילדים וניכר כי לאחר תיווך, הילדים ניגשים ללוח ומשתפים באופן עצמאי. אמצעים אלו מאפשרים חוויה תקשורתית וחברתית המעצימה את הילדים.

תת"חנולוגיה בזמן קורונה.

זיו שחר הלפרין – קלינאית תקשורת בבית הספר 'גוונים' לאוטיזם בקריית שמונה.
אורית אלמוג – עצמאית אורית אלמוג טכנולוגיה בחינוך המיוחד'

דווקא השנה, תחת מגבלות הקורונה, ובהיעדר זמני של קלינאית התקשורת, התכנס צוות ביה"ס 'גוונים' בקריית שמונה להשתלמות מקוונת על תת"ח ולוחות תקשורת, עקב חוסר מיומנות הצוות בשימוש באמצעים 'תת"חנולוגיים' שנדרשו בעת הלמידה מרחוק. מדובר בבי"ס צומח לתלמידים עם אוטיזם בגילאי 6-21 שמרביתם מתקשרים באמצעות תת"ח.

ההשתלמות שמה את התת"ח על סדר היום, והיותה מרחב לרכישת המיומנות הביצועית מחד, ולהבנת השיקולים התקשורתיים והנגישותיים מאידך. בעקבות ההשתלמות הודגשה חשיבות הנגשת אמצעי התת"ח לתלמידים - כל יום כל היום!, וחדר המורים התמלא בחשיבה תת"חית משותפת.

בהרצאה נשתף בחסמים שאפיינו אותנו, ובגורמים שאפשרו לבי"ס להיות דובר תת"חית תוך 5 שנות קיומו.

שותף תקשורת 'טוב מדי- ' האם יש כזה דבר?

ליאת פרום- 'צעד קדימה באר שבע', מכבי

מאיה ענבר שושני – קליניקה פרטית, עדי נגב נחלת ערן

הדרכת שותפי תקשורת משפרת את מיומנויות התקשורת והשפה של משתמשי התת"ח (Binger & Kent- Walsh, Murza, Malani, 2015), תהליך תקשורת עם משתמש תת"ח הינו מורכב ולרוב יש צורך בהתערבות פעילה של שותף התקשורת על מנת להגיע לתקשורת מוצלחת (McNaughton, 2005 & Kent-Walsh).

בהרצאה נציג כיצד הדרכת שותפי תקשורת מגוונים משפרת את המיומנויות התקשורתיות והשפתיות של אדם משתמש תת"ח. דרך תיאור המקרה של נ', ילדה בת 8 עם תסמונת

רט, נציג דרכי התערבות ששיפרו מיומנויות תקשורת אך במקביל העלו דילמה האם שותף תקשורת טוב מדי מקדם או מעכב תקשורת.

תת"ח בשמש - הטמעת השימוש בתת"ח בעיר אילת

קובי פילו סדובסקי – קלינאי תקשורת, ביה"ס אורים
אורית אלמוג, עצמאית – 'אורית אלמוג טכנולוגיה בחינוך המיוחד'

בית ספר "אורים" בעיר אילת הוא בית הספר הכוללני היחיד לחינוך מיוחד בכל אזור אילת והערבה. ייחודו הוא במתן מענה למגוון רחב של גילאים, לקויות ורמות תפקוד. לפני כשלוש שנים נפתח בבית הספר אשכול צעירים (יסודי). כך נוצרה הזדמנות לבניה של יסודות נכונים, מעצימים ומקדמים תת"ח בצוות צעיר ונכון ללמידה. צוות המורים והמטפלים הוותיק חנך את הצוות הצעיר, תוך ניצול המשאבים המוקדמים אשר עמדו לרשותם, ברמה העירונית והמערכתית. הטמעת התת"ח נעשתה בכל רמות התפקוד, במצבים יומיומיים מזדמנים ובחשיפה ממוקדת, בחוויה ובלמידה. זאת, תוך התגברות על מכשולים, במקביל לליווי מקצועי של המורים ומתן מענה הדרכתי להקניית כלים ואסטרטגיות, אשר נפרש בהרצאה זו.

מאפיינים ואתגרים של משפחות משתמשי תת"ח

רונית לביא-קרומוי, M.A קלינאית תקשורת

אחראית צוות קלינאיות צוהר לטהר, רכסים

- השוואה קשיים של משפחות "רגילות" והיבט על הקשיים הנוספים שמשפחות לילדים עם צרכים מיוחדים חוות כגון: בריאות, מערכת יחסים במשפחה, חלוקת משאבים במשפחה.
- "ייחודי" למשפחות תת"ח- בידוד חברתי, טיפול מתמיד, תחושת אי-כשירות הורית (Garti, 2008 & Hetzroni) והחששות מפני השימוש בתת"ח.
- מאפייני שותפי התקשורת שלרוב משתלט על האינטראקציות התקשורתיות, ושל משתמשי התת"ח שממלאים תפקיד פסיבי באינטראקציות.
- חשיבות השימוש בתת"ח בבית להורים
- "ארגז כלים"- בניית סביבת תת"ח תומכת, ואסטרטגיות לשותף התקשורת, כולל: הרחבה על מודלינג, עקוב אחרי הילד, מילת ליבה ומשמעותן, אומנות ההמתנה, תיווך, והטמעה ברוטינות יומיומיות.

הכשרת הורים מסירה מחסומים

אורית אלמוג, עצמאית – 'אורית אלמוג טכנולוגיה בחינוך המיוחד'
ד"ר עדי נאמן, מכללת אורנים, יו"ר אייזק

הורים הינם שותפי התקשורת הראשונים והמשמעותיים ביותר של ילדיהם. על מנת להביא לתקשורת מיטבית עם ילדים בעלי לקויות תקשורת על ההורים ללמוד כיצד להיות כשותפי

תקשורת יעילים. כאשר ההורים הינם בעלי כלים והבנה של תהליכי התת"ח מתקיימת שפה משותפת עם הצוות החינוכי והטיפול ומתאפשר רצף טיפולי.

הכשרת הורים לתת"ח מתקיימת בעיקר כחלק מפעילויות המסגרות החינוכיות או בהדרכה פרטנית. כמעט ולא ניתן למצוא תכניות הכשרה בתת"ח להורים, מאחר שאלו מתקיימות כחלק מלימודים אקדמאים או השתלמויות מקצועיות.

הרצאה זו תציג את חוויות ההורים שהשתתפו במפגשי הדרכה לשימוש באפליקציה ליצירת לוחות תקשורת. מטרת הסדנאות היא לתת כלים להרחבת השימוש באפליקציה לצורך יצירה והעצמה של הזדמנויות לתקשורת, ולהרחבת השימוש בתת"ח בסביבה הטבעית. במהלך הסדנאות הועברו תכנים באשר לתקשורת מיטבית בשימוש ב-iPad ובאשר לשימוש באפליקציה ליצירת לוחות תקשורת.

ההרצאה תתמקד בחוויית ההורים באשר למימוש הידע שנרכש להגברת הזדמנויות לתקשורת ובאשר לחסמים בהטמעת השימוש בתת"ח בבית.

שׁוברים את תקרת הזכוכית – הסיפור של אביב

אילנית הר אבן, אמא של אביב.

ליהי מניצקר, קלינאית תקשורת, קליניקה פרטית, מהו"ט קרית אתא.

רותם ניצן וולקוביץ, מרפאה בעיסוק, קליניקה פרטית, מתי"א צפת.

אביב, בן 9, בגיל שנתיים אובחן עם ASD בתפקוד נמוך, היפוטוניה, גמישות יתר, אפרקסיה, דיספרקסיה, ובעיות שמיעה שהובילו לניתוח צינוריות. לפני כשנתיים וחצי אובחנה אפילפסיה.

לדברי הרופאה: "גם כאדם בוגר כל מה שיעשה יהיה לשכב על הגב ולבהות בתקרה, לא תהיה

לו שום מערכת יחסים, גם לא איתך כאמא שלו."

ברגע זה הבנו שאנחנו, כמשפחה, יוצאים למלחמה על איכות חייו, העתיד שלו ושלנו,

הכל בידיים שלנו. התחלנו טיפולים בכל התחומים, והבנו שה"עבודה" היא לא רק בטיפול,

היא 7/24. העבודה שלנו היתה לקדם את אביב.

לפני כארבע שנים, במפגש עם קלינאית התקשורת, אביב התקרב עם חיוך ומבט שרוצה להגיד

משהו, ולא ידעתי מה. אביב לא הצליח לרכוש ג'סטות. בגן נעשה שימוש ב PECS, אך ללא

הצלחה. הבנו שחייבים למצוא דרך הבעה לאביב.

החלטנו לחשוף את אביב ללוחות תקשורת באייפד, למחרת היה בבית אייפד עם אפליקציית

תת"ח. יומיים אח"כ, במפגש עם המרפאה בעיסוק היה לוח תקשורת, אביב נחשף אליו בפעם

הראשונה, ומיד השתמש בו לצורך תקשורת. הבנו שזה ערוץ התקשורת של אביב לעולם. בארבע השנים שאביב משתמש בתת"ח, לוחות התקשורת הלכו והתרחבו ועימם גם היכולות התקשורתיות והשפתיות. נדרשנו לעבור לאפליקציה שמאפשרת לו יכולות אלה. אנחנו ממשיכים לשאוף גבוה, לחשוף ולאפשר, לא נרתעים מהימנעויות והתנגדויות. מגייסים את מי שמוכן להגיד כן, ולא מציבים תקרת זכוכית.

?יצירת רשימת מילות ליבה בשפה העברית – כיצד ניתן להשתמש בהן בסביבות שונות

ר גת סבלדי הרוסי, המחלקה להפרעות בתקשורת אוניברסיטת אריאל"ד
ר סיגל קרל עוזיאל מכללת אחוה"ד

בחירת אוצר המילים ללוחות התקשורת של ילדים צעירים המשתמשים בתקשורת תומכת וחליפית (תת"ח) הנו תהליך מורכב ומאתגר עבור הצוות המקצועי והמשפחה. בתחום התת"ח יש ארבע גישות עיקריות לבחירת אוצר המילים עבור לוחות התקשורת: (1) הגישה הסביבתית, (2) הגישה הפונקציונאלית, (3) הגישה ההתפתחותית (4) וגישה שמבוססת על רשימת מילות ליבה

בהרצאה זאת נתמקד במילות הליבה כבסיס לארגון לוחות תקשורת והקניית אוצר מילים. שימוש במילות ליבה עבור ארגון לוחות תקשורת נפוץ מאוד בשפה האנגלית. ההגדרה של מילות ליבה משתנה ותלויה בהקשר בו היא נחקרת. בתחום התת"ח מילות הליבה מוגדרות כמילים אשר נמצאות בשימוש בתדירות גבוהה וכוללת מספר מועט של מילים שלא משתנה בסביבות או בין אנשים שונים. בהרצאה נציג את הממצאים של מחקר חלוץ שמטרתו למפות את מילות הליבה בשפה העברית בקרב ילדים בגילאי גן וכיתה אלף בסביבות שונות. נתאר את התפלגות מילות הליבה מבחינה לקסיקאלית ואת היישומים הקליניים בהקשר של ארגון לוחות התקשורת והקניית אוצר מילים ותחביר אצל לילדים המשתשמים בתת"ח.